

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง เพลงขอในงานแก้บนเจ้าพ่อเขาแสง มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของเพลงขอในงานแก้บนเจ้าพ่อเขาแสง ตำบลบ่อแก้ว อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน 2) เพื่อศึกษาลักษณะรูปแบบของเพลงขอในงานแก้บนเจ้าพ่อเขาแสง ตำบลบ่อแก้ว อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน 3) เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของเพลงขอในงานแก้บนเจ้าพ่อเขาแสง ตำบลบ่อแก้ว อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน โดยมุ่งศึกษาวิเคราะห์ลักษณะรายละเอียดในด้านของการขับร้องในทำนองที่ใช้การขอประกอบพิธีกรรมแก้บนเจ้าพ่อเขาแสง

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของเพลงขอในงานแก้บนเจ้าพ่อเขาแสง

พิธีแก้บนเจ้าพ่อเขาแสงมีมายาวนานสืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น ไม่สามารถสืบหาหลักฐานแน่ชัดได้ว่าเริ่มมีครั้งแรกในยุคสมัยใด แต่ลักษณะของการแก้บนได้มีการปรับเปลี่ยนไป โดยในอดีตได้ทำการแก้บนแบบง่าย ๆ มีคนเข้าร่วมพิธีแก้บน คือ คนที่แก้บนและคนที่ทำหน้าที่เป็นข้าวจ้าง

ต่อมาหลังจากที่เจ้าพ่อเขาแสงได้ “จับช้าง” หรือการคัดเลือกร่างทรง พิธีแก้บนก็ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบไป กล่าวคือมีการแบ่งหน้าที่ในการเตรียมงานสำหรับการประกอบพิธีกรรมในแต่ละด้านอย่างชัดเจนโดยเจ้าพ่อเขาแสงเป็นผู้คัดเลือกและมอบหมายหน้าที่ต่าง ๆ ให้ผ่านทางร่างทรง และได้มีการนำขอมมาประกอบพิธีแก้บน

ในช่วงแรกของการขอลักษณะการขอและการรวมวงมีลักษณะแตกต่างจากปัจจุบัน คือ มีผู้ร่วมบรรเลงจำนวน 3 คน คือ ช่างซอผู้ชาย 1 คน คนบรรเลงสะล้อ 1 คน คนบรรเลงปี่ (ซึ่ง) 1 คน ต่อมาก็ปรับเป็นการขอที่มีผู้ร่วมบรรเลงจำนวน 4 คน คือ ช่างซอผู้ชาย 2 คน คนบรรเลงสะล้อ 1 คน คนบรรเลงปี่ (ซึ่ง) 1 คน และในปัจจุบันก็ปรับลักษณะการรวมวงที่มีผู้บรรเลงทั้งหมดจำนวน 5 คน คือ ช่างซอชาย 1 คน ช่างซอหญิง 1 คน คนบรรเลงสะล้อ 1 คน และคนบรรเลงปี่ (ซึ่ง) 2 คน

จากประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของเพลงซอในงานแก้บนเจ้าพ่อเขาแสง สอดคล้องกับทฤษฎีวิวัฒนาการของเฮอร์เบิร์ต สเปนเซอร์ ซึ่งพีธีแก้บนในอดีตได้มีการจัดพิธีแบบเรียบง่ายไม่ซับซ้อน และในปัจจุบันได้พัฒนาเป็นรูปแบบการจัดพิธีที่ซับซ้อนมากขึ้นหลังจากที่เจ้าพ่อเขาแสงได้คัดเลือกช่างทรง มีการแบ่งหน้าที่ในการจัดเตรียมงานแก้บนอย่างเป็นระบบ ทำให้มีการประสานความร่วมมือในการทำงานของแต่ละฝ่ายเพื่อที่จะทำให้พิธีแก้บนเจ้าพ่อเขาแสงสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

5.1.2 ลักษณะรูปแบบของเพลงซอในงานแก้บนเจ้าพ่อเขาแสง

ทางด้านโครงสร้างและลักษณะของเพลงซอที่ใช้ในงานแก้บนเจ้าพ่อเขาแสง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็จะมีคล้ายคลึงกัน กล่าวคือจะมีการซอออยู่ 3 ช่วง คือ 1) การซอเชิญเจ้าพ่อเขาแสงมาประทับร่างทรง 2) การซอเนื้อหาทั่วไปในงานแก้บน 3) การซอลาเจ้าพ่อเขาแสง

ความแตกต่างทางด้านเนื้อหาในการซอ จะมีความแตกต่างเฉพาะการซอในช่วงแรกของพิธีแก้บน คือ ช่วงที่เป็นการซอเชิญเจ้าพ่อเขาแสงมาประทับร่างทรง แต่เดิมจะใช้บทซอ 8-9 บทกว่าที่เจ้าพ่อเขาแสงจะมาประทับร่างทรง ในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2547 – พ.ศ. 2555 จะใช้บทซอไม่เกิน 3 บท เจ้าพ่อเขาแสงก็จะมาประทับร่างทรง ในด้านของโครงสร้างการใช้คำสัมผัสของเพลงซอสามารถวิเคราะห์ออกได้เป็น 6 รูปแบบ ทำนองที่ใช้ในเพลงซอจะใช้อยู่ 2 ทำนอง คือ ทำนองล่องน่าน (ดาคน่าน) และทำนองลับแล (ลับแลง)

ช่วงเสียงของเพลงซอในแต่ละช่วงสรุปได้ดังนี้ เพลงซอเชิญเจ้าพ่อเขาแสงมาประทับร่างทรงช่วงเสียงที่ใช้คือ คู่ 11 เพอร์เฟค เพลงซอเนื้อหาทั่วไปในงานแก้บนช่วงเสียงที่ใช้คือ คู่ 8 เพอร์เฟค เพลงซอลาเจ้าพ่อเขาแสงช่วงเสียงที่ใช้คือ คู่ 10 เมเจอร์ ถ้านำทำนองซอทั้ง 3 ช่วงมาวิเคราะห์ ช่วงเสียงที่ได้คือ คู่ 12 เพอร์เฟค

ขั้นคู่ของทำนองเพลงซอทั้ง 3 ช่วง เป็นการเคลื่อนทำนองแบบข้ามขั้น (Disjunct motion) ทิศทางในการดำเนินทำนอง เพลงซอทั้ง 3 ช่วงมีทิศทางการเคลื่อนทำนองอยู่ 3 ทิศทาง คือ ทิศทางขึ้น ทิศทางคงที่ และทิศทางลง การใช้โน้ตระดับของทำนองเพลงซอทั้ง 3 ช่วงพบว่าไม่มีการใช้โน้ตระดับในทำนองซอ

โครงหลักของทำนองในเพลงซอทั้ง 3 ช่วง สรุปได้ดังนี้ โครงสร้างหลักของทำนองเพลงซอเชิญเจ้าพ่อเขาแสงมาประทับร่างทรง ทั้งหมด 71 ห้องแบ่งเป็น 11 ช่วง มีโครงสร้างของทำนองที่มีทิศทางโดยรวมเคลื่อนที่ลงทีละขั้น จำนวน 2 ช่วง โครงสร้างของทำนองที่มีทิศทางโดยรวมเคลื่อนที่ลง จำนวน 8 ช่วง และมีโครงสร้างของทำนองที่มีทิศทางโดยรวมเคลื่อนที่ขึ้น จำนวน 1 ช่วง โครงสร้างหลักของทำนองซอเนื้อหาทั่วไปในงานแก้บน ทั้งหมด 34 ห้องแบ่งเป็น 6 ช่วง มี

โครงสร้างของทำนองที่มีทิศทางโดยรวมเคลื่อนที่ขึ้นทีละชั้น จำนวน 1 ช่วง โครงสร้างของทำนองที่มีทิศทางโดยรวมเคลื่อนที่ลง จำนวน 5 ช่วง โครงสร้างหลักของทำนองซอลาเจ้าพ่อเขาแสง ทั้งหมด 35 ห้องแบ่งเป็น 6 ช่วง มีโครงสร้างของทำนองที่มีทิศทางโดยรวมเคลื่อนที่ลง จำนวน 6 ช่วง

5.1.3 บทบาทหน้าที่ของเพลงขอในงานแก้บนเจ้าพ่อเขาแสง

บทบาทหน้าที่ของเพลงขอในงานแก้บนเจ้าพ่อเขาแสง สามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) บทบาทหน้าที่ในการเชิญเจ้าพ่อเขาแสงมาประทับร่างทรง 2) บทบาทหน้าที่ในการสร้างความบันเทิงภายในงานระหว่างการทำพิธีแก้บน 3) บทบาทหน้าที่ในการลาเจ้าพ่อเขาแสง

จากบทบาทหน้าที่ของเพลงขอในงานแก้บนเจ้าพ่อเขาแสง สอดคล้องกับทฤษฎีหน้าที่นิยมหรือทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่นิยมของแรดคลิฟฟ์-บราวน์ ซึ่งเพลงขอก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญองค์ประกอบหนึ่งในพิธีแก้บนเจ้าพ่อเขาแสง หากขาดการขอในงานแก้บนแล้ว พิธีกรรมต่างๆ ก็ไม่สามารถดำเนินไปได้ เพราะว่าเจ้าพ่อเขาแสงจะไม่ลงมาประทับร่างทรง เพลงขอมีบทบาทหน้าที่ในพิธีแก้บนตั้งแต่เริ่มต้นทำพิธีจนถึงขั้นตอนสุดท้ายของพิธีกรรม เพลงขอจะทำหน้าที่สอดรับไปกับพิธีกรรมต่าง ๆ ในงาน จนสามารถทำให้พิธีแก้บนเจ้าพ่อเขาแสงสำเร็จได้อย่างสมบูรณ์

5.2 อภิปรายผล

เพลงขอในงานแก้บนเจ้าพ่อเขาแสง เริ่มใช้ประกอบพิธีการแก้บนหลังจากที่ได้มีการ “จับช้าง” หรือการคัดเลือกร่างทรง ได้มีการปรับเปลี่ยนในด้านของการรวมวงดนตรีในปัจจุบันการรวมวงจะมีผู้บรรเลงทั้งหมด 5 คน และได้มีการปรับเนื้อหาในการขอเชิญเจ้าพ่อเขาแสงมาประทับร่างทรงให้เหลือบทขอไม่เกิน 3 บท เพลงขอในงานแก้บนเจ้าพ่อเขาแสงจะมีการขออยู่ 3 ช่วง คือ 1) การขอเชิญเจ้าพ่อเขาแสงมาประทับร่างทรง 2) การขอเนื้อหาทั่วไปในงานแก้บน 3) การขอลาเจ้าพ่อเขาแสง

เพลงขอถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้พิธีการแก้บนสำเร็จลุล่วงไปได้ โดยเฉพาะบทบาทหน้าที่ในการเชิญเจ้าพ่อเขาแสงมาประทับร่างทรง ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ถ้าไม่มีการขอเชิญ เจ้าพ่อเขาแสงก็จะไม่มาประทับร่างทรง อีกทั้งเพลงขอหลังจากที่ประทับร่างทรงแล้ว มีบทบาทในการสร้างความบันเทิงในงานแก้บนทำให้บรรยากาศภายในงานแก้บนครึกครื้น และเพลงขอลาเจ้าพ่อเขาแสงก็เป็นการลา การขอพรเจ้าพ่อเขาแสงก่อนที่จะกลับบ้าน ทั้งยังบ่งบอกว่าพิธีกรรมต่าง ๆ ในงานแก้บนเจ้าพ่อเขาแสงได้เสร็จสิ้นลงแล้ว

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับทำนองของดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการชอในงานแก้บน

5.3.2 ควรศึกษาเพลงชอในงานแก้บนพื้นที่อื่น ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบหาความเหมือนความแตกต่าง เพื่อให้เห็นภาพรวมของเพลงชอในงานแก้บน

